

การพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์
ผ่านกิจกรรมทางภาษาสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
Reading Comprehension Development Using Extending Concepts Through
Language Activities for Secondary Students

นายณัฐนันท์ สาริโก¹ และ สันติวัฒน์ จันทิไร²

Natthanan Sarigo¹ and Santiwat Chandai²

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Master of Education in Teaching Thai Language, Department of Curriculum and Instruction,
Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: ¹Natthanan.sar@satitpatumwan.ac.th

Received: March 22, 2025

Revised: August 31, 2025

Accepted: August 31, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา (Extending Concepts through Language Activities: ECOLA) ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบทดลองกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลัง (One-group pretest-posttest design) กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนสาธิตมัธยมในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้บันทึกเรื่องราว หน่วยการเรียนรู้สารคดีร้อยกรอง และหน่วยการเรียนรู้บทร้อยกรองแนวสันนิษฐาน โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีการจัดกิจกรรมตามกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การระบุวัตถุประสงค์การสื่อสาร การอ่านในใจเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ การตกลึกความรู้จากการเขียน การอภิปรายผลการอ่าน และการเขียนและเปรียบเทียบผลการอ่านก่อนและหลังการเรียนรู้ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจซึ่งวัดใน 4 ระดับ ได้แก่ ระดับข้อเท็จจริง ระดับวิเคราะห์ ระดับประเมินค่า และระดับการประยุกต์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ dependent sample t-test

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังการเรียนรู้ด้วยกระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา เท่ากับ 27.43 (S.D. = 2.30) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ซึ่งเท่ากับ 21.27 (S.D. = 5.28) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาารายระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจพบว่า คะแนนในทุกระดับ ได้แก่ ระดับข้อเท็จจริง วิเคราะห์ ประเมินค่า และประยุกต์ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษามีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความเข้าใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: การพัฒนาการอ่าน, กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา, การอ่านเพื่อความเข้าใจ

Abstract

This research aimed to investigate the effects of organizing learning activities using the Extending Concepts through Language Activities (ECOLA) process on the reading comprehension abilities of lower secondary school students. The study employed a one-group pretest-posttest experimental design. The sample consisted of 30 Grade 8 students from a demonstration secondary school under the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, selected through multi-stage sampling. The research instruments included three instructional units based on the ECOLA process: narrative literary poetry, documentary poetry, and realism poetry. Each unit was structured around five learning steps: identifying the communication purpose, silent reading to achieve the set objective, crystallizing comprehension through writing, discussing the reading outcomes, and writing and comparing the outcomes before and after discussion. A reading comprehension test was used to assess students' understanding across four levels: factual, analytical, evaluative, and applied comprehension. The data were analyzed using a dependent sample t-test.

The findings revealed that the students' posttest mean score ($M = 27.43$, $SD = 2.30$) was significantly higher than their pretest mean score ($M = 21.27$, $SD = 5.28$), with statistical significance at the .05 level. Moreover, when analyzing the results by each comprehension level, the scores at all four levels: factual, analytical, evaluative, and applied showed statistically significant improvements. These results indicate that the ECOLA based learning activities were effective in significantly enhancing the reading comprehension abilities of lower secondary school students.

Keywords: Reading Development, Extending Concepts through Language Activities, Reading Comprehension

บทนำ

การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียน เพราะปัจจุบันเป็นยุคของข่าวสาร ซึ่งข้อมูลความรู้ในทุกด้านได้เผยแพร่ในรูปของหนังสือและสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ผู้อ่านหนังสือมากจะได้รับคุณค่าทางปัญญา เกิดความรู้ ความรอบรู้ มีความก้าวหน้าและทันสมัยอยู่เสมอ (ครุฑิต มนูญผล, 2553) โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอนที่เกี่ยวกับการอ่านและการเรียนรู้ คือ จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ ส่วนบทบาทของผู้เรียนคือแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อความ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังได้ระบุคุณภาพด้านทักษะการอ่านของนักเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ นักเรียนสามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้นับสนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน โดยการส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพควรเริ่มต้นจากการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ดังที่ Boer & Dallmann (1978)

และสุพรรณิ วราทร (2545) ได้อธิบายไว้ว่า ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาความสามารถการอ่านในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงต้องกำหนดคุณภาพด้านการอ่านไว้ในสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ

ปัจจุบันกลับพบว่า นักเรียนไทยยังคงขาดทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ ดังผลการวิจัยขององค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ หรือ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) ซึ่งจัดให้มีโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ หรือ PISA (Programme for International Student Assessment) พบว่า ผลการประเมิน PISA 2018 ของประเทศไทยโดยเฉพาะด้านการอ่าน ด้านการอ่านมีคะแนนลดลงประมาณ 16 คะแนน (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) ซึ่งใน PISA 2018 เป็นการประเมินการอ่านเนื้อหาสาระที่มาจากทั้งแหล่งข้อมูลเดียวและหลายแหล่งข้อมูล อีกทั้งสื่อที่นักเรียนได้อ่านส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลซึ่งสะท้อนถึงธรรมชาติของการอ่านที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของโลก ซึ่งเหตุผลประการหนึ่งที่คะแนนการอ่านของประชากรไทยลดลงคือขาดแรงจูงใจในการอ่าน ไม่ชอบ หรือไม่สนใจในเรื่องที่จะอ่าน เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุพบว่า กลุ่มเด็กอายุ 6-14 ปี มีแนวโน้มไม่ชอบอ่านลดลงชัดเจนจากร้อยละ 32.3 ในปี 2551 คงเหลือร้อยละ 17.9 ในปี 2561 หรือประมาณ 1.3 แสนคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561)

ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นทักษะการอ่านขั้นพื้นฐานของนักเรียนและเป็นทักษะสำคัญของนักเรียนในฐานะผู้อ่านที่ใช้ทำความเข้าใจเนื้อหา แนวคิดสำคัญ และจุดมุ่งหมายของผู้เขียน มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการอ่านและการเรียนรู้งานเขียนทุกประเภท (พรรณนภา เพิ่มพูล, 2549; ปาริชาติ ตามวงศ์, 2550; สุรียรัตน์ อักษรกาญจน์, 2553; ชนัญพร ณรงค์ทิพย์, 2556; จุฑาทิพย์ แซ่กี้, 2564; Madhumathi และ Ghosh, 2012; Eilers, 2006) โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้วิธีหนึ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้การอ่านในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถพัฒนาทักษะความเข้าใจในการอ่านและสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอ่านอภิปรายเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการอ่าน การอภิปรายที่ดำเนินการในกระบวนการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนความสามารถของผู้เรียนในการทำงานร่วมกันเป็นทีม การทำงานร่วมกันเป็นขั้นตอนการใช้กลยุทธ์การอ่านในการพัฒนาและทำความเข้าใจการอ่านให้ดียิ่งขึ้น

กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา (Extending Concept through Language Activities) หรือ ECOLA เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน การพูด และการฟังของนักเรียน โดย Smith-Burke (Tierney, 1990) กล่าวว่ากระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษามีจุดมุ่งหมายคือเป็นกระบวนการที่ออกแบบให้นักเรียนทำกิจกรรมการอ่านและเสริมสร้างการอ่านตีความ การตรวจสอบความเข้าใจระหว่างที่อ่าน การตรวจสอบความถูกต้องของสิ่งที่อ่านผ่านการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนของนักเรียน อีกทั้งกระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษาเป็นกระบวนการที่เน้นประสบการณ์การเรียนรู้เดิมของนักเรียนมาใช้จริง โดยนักเรียนสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่ผ่านมามาเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้กับบทอ่านได้

เนื่องจากมีกระบวนการตรวจสอบผลของการอ่านตีความผ่านกิจกรรมกลุ่ม นอกจากนี้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษาสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถอภิปรายเกี่ยวกับกลยุทธ์การอ่านที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดี ดังนั้นกระบวนการอภิปรายในเทคนิคนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและเพิ่มความสามารถของผู้เรียนในการทำงานร่วมกันเป็นทีม การทำงานร่วมกันเป็นขั้นตอนเชิงกลยุทธ์ในการปรับปรุงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่านให้ดียิ่งขึ้น (Sulkifli, 2013) นอกจากนั้นแล้วกระบวนการขยาย

มนต์ผ่านกิจกรรมทางภาษา การพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Sulkifli, 2013; Haerazi & Irawan, 2020; Pratama, 2022) พบว่า กระบวนการขยายมนต์ผ่านกิจกรรมทางภาษาสามารถพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังไม่มีนักวิจัยในประเทศไทยนำกระบวนการดังกล่าวไปใช้ในการวิจัยและจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นแนวทางในการนำกระบวนการขยายมนต์ผ่านกิจกรรมทางภาษานี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจในการอ่านงานประเภทบันเทิงคดีและสารคดีเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการขยายมนต์ผ่านกิจกรรมทางภาษาที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

การทบทวนวรรณกรรม

1. การขยายมนต์ผ่านกิจกรรมทางภาษา (ECOLA)

การขยายมนต์ผ่านกิจกรรมทางภาษา (Extending Concepts through Language Activities: ECOLA) พัฒนาขึ้นโดย Burke (1982) แห่งมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา โดยได้บูรณาการทักษะทางภาษาทั้งหมด ประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การพูด และการฟังมาผนึกรวมกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมทักษะการอ่านของนักเรียนเป็นสำคัญ จุดเน้นของการขยายมนต์ผ่านกิจกรรมทางภาษาคือ การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านทักษะการอ่านเพื่อให้สามารถตีความจากบทอ่านได้ นอกจากนี้ การขยายมนต์ผ่านกิจกรรมทางภาษา (ECOLA) ยังมุ่งเน้นไปที่ความสามารถในการอ่านของนักเรียนและเน้นการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียนที่สามารถตีความจากบทอ่านได้อย่างเหมาะสม Tierney (1990, อ้างถึงใน Haerazi Irawan, 2020) ได้เสนอว่ากรอบแนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ Extending COnccepts through Language Activities: ECOLA ดังนี้

1) การอ่านโดยมีวัตถุประสงค์ (Read with a specific purpose) วัตถุประสงค์ของการอ่านข้อความสามารถพิจารณาได้จากเจตนาของผู้เขียน เหตุผลที่ผู้อ่านตัดสินใจเลือกอ่าน และคุณค่าและความสำคัญของการเลือกอ่านเรื่องนี้

2) การตีความผ่านการเขียน (Written response) นักเรียนตีความโดยใช้ความรู้และความเข้าใจของตนเองผ่านกิจกรรมการเขียน ซึ่งสามารถตรวจสอบการตีความสามารถตรวจสอบได้หลังจากการสิ้นสุดอภิปรายร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน

3) การอภิปราย (Discussion) การอภิปรายเป็นพื้นฐานสำคัญในการอ่าน อีกทั้งการอภิปรายยังสามารถใช้ประเมินวัตถุประสงค์ในการอ่านบทอ่าน ผลสัมฤทธิ์การอ่านของนักเรียนรวมไปถึงใช้ประเมินประสิทธิภาพการใช้กลยุทธ์การอ่านของนักเรียนขณะที่อ่านบทอ่าน

4) การตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) นักเรียนได้รับการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็นและตีความอย่างอิสระผ่านการมีส่วนร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับกลยุทธ์สำหรับการอ่านเพื่อความเข้าใจ

2. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การขยายมนต์ผ่านกิจกรรมทางภาษา

ECOLA (Extending Concepts through Language Activities) นั้นได้รับการออกแบบมาให้ปฏิบัติเป็นลำดับขั้น (sequence) เพื่อการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มวิชา (content-area classrooms) ซึ่งอ้างอิงมาจากข้อมูลจากงานวิจัยเกี่ยวกับการอ่านเพื่อความเข้าใจ (comprehension) และกระบวนการอ่านเพื่อทำความเข้าใจด้วย

ตนเอง (metacomprehension) ซึ่งเป็นอีกส่วนที่พัฒนามาจากแนวการสอนแบบอิงประสบการณ์ทางภาษา (Language Experian Approach) โดยทั้ง 2 แนวการสอนมีลักษณะร่วมที่ตรงกันคือการพัฒนาทักษะการใช้ภาษา ทั้ง 4 คือ พูด ฟัง อ่าน เขียน และใช้สำหรับฝึกฝนและพัฒนาศักยภาพทักษะการอ่านเพื่อทำความเข้าใจของนักเรียน

Burke (1982) เสนอกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา หรือ Extending Concepts through Language Activities หรือ ECOLA ไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1) การระบุวัตถุประสงค์การสื่อสาร (Setting a communication purpose) 2) การอ่านในใจเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจที่กำหนด (Silent reading for a purpose and a criterion task) 3) การตกผลึกความรู้ความเข้าใจผ่านการเขียน (Crystalizing comprehension through writing) 4) การอภิปรายผลการอ่าน (Discussing the lesson) และ 5) การเขียนและเปรียบเทียบผลการอ่านก่อนและหลังการอภิปราย (Writing and comparing: Before and after) แต่ละขั้นตอนรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การระบุวัตถุประสงค์การสื่อสาร (Setting a communication purpose) วัตถุประสงค์ในการอ่านมีหลากหลายประเภท เช่น การอ่านเพื่อความเข้าใจ การอ่านเพื่อความบันเทิง และการอ่านเพื่อใช้ข้อมูลในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการอ่านจะต้องเป็นวัตถุประสงค์ที่มีความหมายต่อนักเรียน ต้องทำให้นักเรียนตระหนักว่าการอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญและจำเป็นต่อการรับข้อมูล การกำหนดวัตถุประสงค์ในการอ่านขึ้นอยู่กับภาระงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละรายวิชา ภาระงานที่ครูมอบหมายให้นักเรียนควรมีความชัดเจนอย่างมากเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่า จดจำ และประยุกต์ความคิดจากการอ่าน ภาระงานที่แตกต่างกันจะเป็นตัวกำหนดให้นักเรียนใช้กลยุทธ์ในการอ่านที่แตกต่างกันด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การอ่านในใจเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และภารกิจที่กำหนด (Silent reading for a purpose and a criterion task) การอ่านในใจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และภาระงาน ครูจะต้องกระตุ้นเตือนนักเรียนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการอ่านที่กำหนดไว้ ส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญเรื่องที่อ่านและหาข้อมูลสนับสนุนการตีความจากบทอ่าน ความรู้เดิม หรือเหตุผลอื่น ๆ นอกจากนี้ ครูต้องมั่นใจว่านักเรียนมีพื้นฐานสำหรับการอ่านเพื่อความเข้าใจ การกำกับติดตามตนเอง และการแก้ไขข้อบกพร่องด้วยตนเอง เพราะความพร้อมเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ในขั้นต่อไปคือ การเขียนผลการตีความที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การอ่าน

ขั้นตอนที่ 3 การตกผลึกความรู้ความเข้าใจผ่านการเขียน (Crystalizing comprehension through writing) ครูและนักเรียนต้องช่วยกันเขียนผลการอ่านที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การเขียนผลการอ่านจะเป็นการผลักดันให้ผู้อ่านจดจ่ออยู่กับผลการอ่าน การเขียนผลการอ่านนี้เป็นการแสดงความคิดเห็นจากมุมมองของนักเรียน ครูจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนเขียนเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนยังสับสนหรือยังไม่เข้าใจจากบทอ่าน หากสงสัยเรื่องใดในบทอ่านให้เขียนและพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในชั้นเรียนเพื่อทำให้ความสงสัยกระจ่างขึ้น จุดประสงค์หลักของขั้นตอนนี้คือ มุ่งหวังให้นักเรียนสามารถกำกับติดตามความเข้าใจของตนเองและเริ่มต้นที่จะเรียนรู้ในการแสดงออกถึงสิ่งที่นักเรียนยังไม่เข้าใจในบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย

ขั้นตอนที่ 4 การอภิปรายผลการอ่าน (Discussing the lesson) ครูกำหนดให้นักเรียนจับกลุ่มเล็ก ๆ ไม่เกิน 4 คน จากนั้นแลกเปลี่ยนผลการอ่านของแต่ละคนผ่านการอภิปรายในชั้นเรียนที่มีบรรยากาศเป็นมิตร ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนอย่างเต็มที่ ครูจะต้องกำหนดคำถามที่ชัดเจนเพื่อสร้างความมั่นใจได้ว่า นักเรียนทุกคนจะอธิบายสิ่งที่ทำให้พวกเขาได้ผลการอ่านเช่นนั้น นักเรียนอาจใช้วิธีนำเสนอผลการอ่านที่หลากหลาย เช่น อ่านสิ่งที่เขียนให้เพื่อนฟัง ถามคำถามในสิ่งที่ยังสงสัยในบทอ่าน จุดประสงค์ของขั้นตอนนี้คือ

การอภิปรายแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับผลการอ่านและบันทึกผลการอ่านทั้งที่ตรงกันและแตกต่างกัน ทั้งนี้ครูต้องกำหนดประเด็นในการอภิปรายและเวลาในการอภิปรายอย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 5 การเขียนและเปรียบเทียบผลการอ่านก่อนและหลังการอภิปราย (Writing and comparing: Before and after) ขั้นตอนสุดท้ายของ ECOLA คือ การกำหนดให้นักเรียนอยู่ในกลุ่มเล็ก ๆ หรือทำงานเดี่ยวด้วยการเขียนผลการอ่าน ถ้าทำในกลุ่มกิจกรรมจะเป็นการเขียนแผนผังสรุปความคิด เป็นเรื่องที่จะต้องจัดเตรียมและสำคัญที่ต้องให้ทุกคนเขียน นักเรียนจะเขียนได้ดีในบรรยากาศที่เป็นมิตรและมีความสุข บทบาทของกลุ่มในขั้นนี้คือ นักเรียนอภิปรายร่วมกันและแก้ปัญหาความสงสัยในบทอ่าน ก่อนที่จะกำหนดภาระงานนี้มีความสำคัญมากที่จะต้องทบทวนวัตถุประสงค์การอ่านและภาระงานที่ได้รับมอบหมาย หลังจากให้นักเรียนเสร็จสิ้นการเขียนผลการอ่านในรอบที่สองนี้ นักเรียนจะต้องเปรียบเทียบผลการอ่านรอบที่ 1 และรอบที่ 2 ครูจะต้องนำอภิปรายหรือแสดงให้เห็นว่ามีความเข้าใจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การอ่านที่นักเรียนใช้กับประเภทของบทอ่าน และวัตถุประสงค์การอ่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลองขั้นต้น (Pre-experimental research) มีตัวอย่าง 1 กลุ่ม โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณมีรูปแบบการวิจัยแบบวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One-group pretest-posttest design) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของตัวแปรตาม คือ การอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการทดลอง โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการโดยใช้ค่าคะแนนจากแบบวัดการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา จำนวน 24 ข้อ โดยดำเนินการดังนี้

1) นำแบบวัดการอ่านเพื่อความเข้าใจฉบับก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษาไปวัดความสามารถของนักเรียนก่อนจัดการเรียนรู้ (Pre-test) จากนั้นบันทึกผลคะแนน

2) ทดลองการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษาเพื่อพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน ใช้หน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วย หน่วยละ 3 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 9 คาบเรียน ดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ท22102 รูปแบบกิจกรรมออนไลน์ในชั้นเรียน ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2567 เป็นเวลา 5 สัปดาห์ จากนั้นผู้วิจัยบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้ทุกคาบเรียน

3) นำแบบวัดการอ่านเพื่อความเข้าใจฉบับหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษาไปวัดความสามารถของนักเรียนหลังจัดการเรียนรู้ (Post-test) จากนั้นบันทึกผลคะแนน

4) นำคะแนนที่ได้รับไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสาธิตมัธยมศึกษา ขนาดใหญ่พิเศษในกำกับของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยประชากรดังกล่าวมีลักษณะการจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ และมีจำนวนนักเรียนเฉลี่ยต่อห้องเรียนประมาณ 30 คน

สำหรับตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยเริ่มจากการสุ่มเลือกโรงเรียนสาธิตในกรุงเทพมหานครที่มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นสุ่มเลือกกระดบชั้นเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากผู้เรียนในระดับชั้นดังกล่าวมีพื้นฐานการเรียนรู้ด้านการอ่านจากระดับชั้นก่อนหน้าในโรงเรียนเดียวกัน และสามารถประเมินพัฒนาการด้านการอ่านอย่างต่อเนื่องได้

ในขั้นสุดท้าย ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มเลือกห้องเรียนจากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลากหมายเลขห้องเรียน โดยจำกัดเฉพาะห้องเรียนที่มีการจัดนักเรียนแบบความสามารถตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และไม่นำห้องเรียนพิเศษเข้าร่วมการสุ่มในครั้งนี้ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายและเป็นตัวแทนของประชากรในโรงเรียนได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา ซึ่งเป็นแบบวัดการอ่านเพื่อความเข้าใจจำนวน 24 ข้อ แบ่งเป็นคำถามแบบปรนัยและอัตนัย รวมคะแนนเต็ม 33 คะแนน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบทั้งหมด 90 นาที แบบทดสอบครอบคลุมระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจ 4 ระดับ ได้แก่ ระดับข้อเท็จจริง ระดับการวิเคราะห์ ระดับการประเมินค่า และระดับการประยุกต์ ใช้สำหรับวัดความสามารถในการอ่านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยละ 3 คาบเรียน รวมทั้งหมด 9 คาบ โดยแต่ละหน่วยประกอบด้วยเนื้อหาดังนี้ หน่วยที่ 1 บทร้อยกรองประเภทสครดี หน่วยที่ 2 บทร้อยกรองประเภทแนวสัจนิยม และหน่วยที่ 3 บทร้อยกรองบันทึงคติประเภทเรื่องราว กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนจัดตามขั้นตอนของกระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษาที่เน้นการอ่านเพื่อความเข้าใจผ่านการวิเคราะห์ อภิปราย และการเขียนเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการอ่าน

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยบทอ่านวรรณกรรมร้อยกรอง 3 เรื่อง ซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยอิงแนวคิดและประเภทของวรรณกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ บทร้อยกรองแนวสัจนิยม เรื่อง เรือขาดหางเสือ ประพันธ์โดย เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ซึ่งสะท้อนความจริงและวิพากษ์สังคมร่วมสมัยอย่างชัดเจน บทร้อยกรองประเภทสครดี เรื่อง โคลงภาพรามเกียรติ์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ถ่ายทอดเรื่องราวในลักษณะสารนิพนธ์ที่ให้ทั้งข้อมูลข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นอย่างลุ่มลึก และบทร้อยกรองประเภทบันทึงคติเรื่องราว เรื่อง พ่อแม่รังแกฉัน ประพันธ์โดย พระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ) ที่สะท้อนคตินิยมและคุณธรรมในชีวิตครอบครัวอย่างมีชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ ทั้งสามเรื่องมีลักษณะและแนวคิดที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจในระดับต่าง ๆ ทั้งการรับรู้ข้อมูล การตีความ การประเมิน และการประยุกต์ใช้แนวคิดจากเรื่องที่อ่านในบริบทที่หลากหลาย

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจจำนวน 24 ข้อ ซึ่งครอบคลุมทักษะการอ่านทั้ง 4 ระดับ ได้แก่ ระดับข้อเท็จจริง ระดับการวิเคราะห์ ระดับการประเมินค่า และระดับการประยุกต์ เป็นเครื่องมือในการวัดผลก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา

การดำเนินการเริ่มจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน เรื่องวรรณกรรม จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 บทร้อยกรองประเภทสคริตี หน่วยที่ 2 บทร้อยกรองประเภทแนวสัจนิยม และหน่วยที่ 3 บทร้อยกรองบันเทิงคดีประเภทเรื่องราว โดยแต่ละหน่วยใช้เวลาเรียน 3 คาบ คาบละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 9 คาบ ภายในระยะเวลา 3 สัปดาห์

ในสัปดาห์ที่ 1 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการสอนหน่วยที่ 1 สัปดาห์ที่ 2 ดำเนินการหน่วยที่ 2 และในสัปดาห์ที่ 3 ดำเนินการหน่วยที่ 3 ภายหลังจากนั้นในสัปดาห์ที่ 4 จึงดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบทดสอบหลังเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนก่อนเริ่มจัดกิจกรรมในสัปดาห์แรก

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบก่อนและหลังการเรียนของนักเรียนแต่ละราย และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ dependent sample t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการเรียน ทั้งในภาพรวมและจำแนกตามระดับความเข้าใจทั้ง 4 ระดับ เพื่อพิจารณาประสิทธิผลของกระบวนการขยายโมทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษาที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจที่ผู้เรียนทำก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการขยายโมทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยคำนวณ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อตรวจสอบแนวโน้มคะแนนการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียน และใช้ สถิติทดสอบค่าที่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน (dependent sample t-test) ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการเรียนรู้ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังวิเคราะห์ผลคะแนนการอ่านเพื่อความเข้าใจจำแนกตามระดับความเข้าใจ 4 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับข้อเท็จจริง (Factual Level) คือ ความสามารถในการจับใจความสำคัญและเรียงลำดับเหตุการณ์ 2) ระดับการวิเคราะห์ (Analytical Level) คือ ความสามารถในการตีความ วิเคราะห์เหตุผล และแสดงความเห็น 3) ระดับการประเมินค่า (Evaluative Level) คือ ความสามารถในการประเมินความน่าเชื่อถือและคุณค่าของเนื้อหา และ 4) ระดับการประยุกต์ (Applied Level) คือ ความสามารถในการนำสิ่งที่อ่านไปเชื่อมโยงหรือประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาผลของกระบวนการขยายโมทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษาที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนอย่างรอบด้าน ทั้งในภาพรวมและรายระดับความเข้าใจ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของกระบวนการขยายโมทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา (Extending Concepts through Language Activities: ECOLA) ในการส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านการอ่าน การเขียน และการอภิปรายเชิงกลยุทธ์ ทั้งนี้ได้มีการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจที่ครอบคลุม 4 ระดับ ได้แก่ ระดับข้อเท็จจริง ระดับวิเคราะห์ ระดับประเมินค่า และระดับประยุกต์ โดยแบบทดสอบประกอบด้วยข้อสอบแบบปรนัย 15 ข้อ และแบบอัตนัย 9 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 33 คะแนน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test แบบกลุ่มเดียว (dependent sample t-test) พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 21.27 คะแนน (S.D. = 5.29) และคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้

เท่ากับ 27.43 คะแนน (S.D. = 2.80) ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -5.35$, $p < .001$) แสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษามีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละระดับ พบว่า ระดับข้อเท็จจริง นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 2.83 (S.D. = 1.09) และหลังเรียนเท่ากับ 3.67 (S.D. = 0.66) ระดับวิเคราะห์ก่อนเรียนเท่ากับ 4.53 (S.D. = 1.14) และหลังเรียนเท่ากับ 7.03 (S.D. = 1.47) ระดับประเมินค่าก่อนเรียนเท่ากับ 9.60 (S.D. = 2.87) และหลังเรียนเท่ากับ 11.43 (S.D. = 1.48) ส่วนระดับประยุกต์ก่อนเรียนเท่ากับ 4.30 (S.D. = 1.32) และหลังเรียนเท่ากับ 5.30 (S.D. = 0.84) โดยทุกระดับมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

ผลการวิจัยข้างต้นชี้ให้เห็นว่า กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา (ECOLA) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ อีกทั้งยังสนับสนุนแนวคิดด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและการใช้ภาษาเชิงวิพากษ์ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยและวิชาอื่นที่เน้นการคิดวิเคราะห์เพื่อสร้างการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นภายใต้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา (Extending Concepts through Language Activities: ECOLA) รวมทั้งตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1) แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบวัดคู่ขนาน จำนวน 24 ข้อ แบ่งเป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 15 ข้อ และข้อสอบอัตนัยจำนวน 9 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 33 คะแนน ซึ่งครอบคลุมทักษะการอ่านในระดับข้อเท็จจริง ระดับวิเคราะห์ ระดับประเมินค่า และระดับประยุกต์ โดยแบบทดสอบทั้งสองชุดได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ผลการประเมินปรากฏว่า ข้อคำถามจำนวน 24 ข้อมีค่า IOC สูงกว่า 0.67 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ส่วนข้อคำถามอีก 6 ข้อได้รับข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุงเพื่อความชัดเจนและความเหมาะสมทางด้านเนื้อหาและภาษา

2) แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในแต่ละหน่วยได้รับการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทยและด้านการวิจัย จำนวน 3 ท่าน โดยพิจารณาในประเด็นด้านความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ และการวัดผล พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดมีความเหมาะสมในทุกองค์ประกอบ มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้จริงในบริบทของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากคะแนนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่วัดซ้ำ (dependent sample t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนก่อนและหลังการเรียนในแต่ละระดับ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกระดับของความเข้าใจ สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างเครื่องมือวัดผลกับจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ และยืนยันถึงประสิทธิภาพของกระบวนการ ECOLA ในการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา (ECOLA) มีผลต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกระดับของการเข้าใจความหมายของข้อความ ได้แก่ ระดับข้อเท็จจริง ระดับการวิเคราะห์ ระดับการประเมินค่า และระดับการประยุกต์ ซึ่งผลการพัฒนาดังกล่าวสามารถอธิบายได้โดยสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของแต่ละขั้นตอนในกระบวนการ ECOLA ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 คือ “การระบุวัตถุประสงค์การสื่อสาร” (Setting a Communication Purpose) ผู้เรียนได้รับโจทย์หรือภารกิจการอ่านที่ชัดเจน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและมีทิศทางในการอ่าน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจระดับข้อเท็จจริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีการรอบความคิดและจุดมุ่งหมายรองรับการสังเกตและจดจำข้อมูลที่สำคัญตามภารกิจที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 2 “การอ่านในใจเพื่อระบุวัตถุประสงค์และภารกิจที่กำหนด” (Silent Reading for a Purpose and a Criterion Task) ช่วยเสริมสร้างทักษะการจับใจความ การระบุเหตุการณ์ รายละเอียด และข้อมูลเชิงลึกในข้อความอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผู้เรียนสามารถ วิเคราะห์ข้อความ ได้อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการจัดโครงสร้างความคิดจากข้อความและจำแนกองค์ประกอบของสาระสำคัญได้ชัดเจน

ขั้นที่ 3 คือ “การตกผลึกความรู้ความเข้าใจผ่านการเขียน” (Crystalizing Comprehension through Writing) เป็นกระบวนการสำคัญที่ผู้เรียนสะท้อนความเข้าใจที่ได้จากการอ่านออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น การเขียนสรุปใจความ เขียนวิเคราะห์ หรือเขียนข้อคิดเห็นที่ได้จากการอ่าน ซึ่งขั้นตอนนี้เอื้อต่อการพัฒนา ระดับการประเมินค่า เนื่องจากผู้เรียนต้องแสดงทัศนะ ประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล และใช้เกณฑ์บางประการในการตัดสินใจทางความคิด ซึ่งแสดงถึงการเข้าใจในระดับที่ลึกซึ้งมากขึ้น

ขั้นที่ 4 “การอภิปรายผลการอ่าน” (Discussing the Lesson) เอื้อต่อการขยายกรอบความคิดของผู้เรียนผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตั้งคำถาม วิพากษ์วิจารณ์ และได้แย้งอย่างมีเหตุผลซึ่งกันและกัน ภายใต้การชี้แนะของครู ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการ ประเมินค่า และนำข้อคิดเห็นของผู้อื่นมาเป็นข้อมูลเสริมในการปรับความเข้าใจของตนเอง

ขั้นสุดท้ายคือ “การเขียนและเปรียบเทียบผลการอ่านก่อนและหลังการอภิปราย” (Writing and Comparing: Before and After) ผู้เรียนได้ทบทวนความเข้าใจของตนอีกครั้งภายหลังการอภิปราย พร้อมทั้งเปรียบเทียบข้อเขียนก่อนและหลังการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและการเข้าใจสาระอย่างลึกซึ้งมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการ ประยุกต์ใช้ ความรู้จากข้อความที่อ่านไปสู่บริบทอื่น เช่น การเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของตนเอง หรือการใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจในสถานการณ์ใหม่

กล่าวโดยสรุป กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา (ECOLA) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับลักษณะของการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจในเชิงลึก ซึ่งการดำเนินกิจกรรมในแต่ละขั้นมีบทบาทเสริมสร้างศักยภาพการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การทำความเข้าใจข้อเท็จจริง ไปจนถึงการประเมินค่า และการประยุกต์ใช้ความรู้จากข้อความที่อ่าน ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างเป็นองค์รวม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยนี้เสนอองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางในการเลือกบทอ่านวรรณกรรมให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากการอ่านเพื่อรับรู้ ไปสู่การอ่านเพื่อคิด

วิเคราะห์และสร้างความหมายอย่างลึกซึ้ง งานวิจัยได้เลือกบทวรรณกรรมที่มีความหลากหลายทางรูปแบบและเนื้อหา ทั้งแนวสัจนิยม สารคดี และบันเทิงคดี ซึ่งสามารถตอบสนองต่อพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และจริยธรรมของผู้เรียนวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสม องค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบบทเรียนวรรณกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยและเพื่อส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในการอ่าน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ากระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา (ECOLA) เป็นแนวทางการสอนการอ่านที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับการอ่านในเชิงรุก ผ่านกิจกรรมที่ส่งเสริมการตั้งคำถาม การตีความ และการอภิปราย ซึ่งกระบวนการทั้ง 5 ขั้น ได้แก่ การระบุวัตถุประสงค์การสื่อสาร การอ่านในใจ การเขียนตลกผิวความรู้ การอภิปรายผล และการเขียนเปรียบเทียบผลการอ่านก่อนและหลัง ต่างมีบทบาทเกื้อหนุนกันในการเสริมสร้างความเข้าใจอย่างเป็นระบบ องค์ความรู้นี้มีคุณค่าอย่างยิ่งในการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้วรรณกรรมและการอ่านเชิงลึกในระดับมัธยมศึกษา

องค์ความรู้อีกประการที่เด่นชัดจากงานวิจัยนี้คือการผสมผสานจิตวิทยาการอ่านเข้ากับกระบวนการเรียนรู้ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายใน รู้สึกเป็นเจ้าของการเรียนรู้ และสามารถสร้างความหมายจากบทอ่านด้วยตนเอง การใช้กิจกรรมทางภาษา เช่น การเขียนสะท้อน การตั้งคำถาม และการเปรียบเทียบความเข้าใจ เป็นเครื่องมือที่ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิดระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้แนวสร้างสรรค์นิยม (constructivism) องค์ความรู้นี้สนับสนุนให้ครูออกแบบกิจกรรมการอ่านที่ส่งเสริมสมรรถนะด้านอารมณ์และสติปัญญาไปพร้อมกัน

จากการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษาพบว่า การอ่านไม่ใช่กิจกรรมเดียวที่เกิดขึ้นเฉพาะในระดับปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่สามารถเป็นกิจกรรมทางสังคมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความเข้าใจ และคุณค่าร่วมกันของผู้เรียน โดยการใช้กิจกรรมอภิปราย การตั้งคำถามร่วม และการเขียนกลุ่ม เป็นกลไกในการสร้างความสัมพันธ์ทางภาษาและทางปัญญาในห้องเรียน องค์ความรู้นี้เปิดมุมมองใหม่เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนรู้การอ่านที่เน้น “การปฏิสัมพันธ์” (interactive reading) เพื่อเสริมสร้างทั้งความเข้าใจในบทอ่านและความสามารถในการสื่อสารทางวิชาการ

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปต่อยอดในการศึกษาระดับคุศภูมิต่างได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาแนวคิดหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงลึก การคิดวิเคราะห์ และการใช้ภาษาอย่างมีวิจารณญาณ การวิจัยในระดับปริญญาเอกสามารถศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นที่ลุ่มลึกยิ่งขึ้น เช่น การออกแบบโมเดลการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างวรรณกรรม ภาษา และจิตวิทยาการอ่าน การเปรียบเทียบผลของกระบวนการขยายมโนทัศน์กับแนวทางการสอนอื่นในบริบทที่หลากหลาย รวมถึงการวิเคราะห์พฤติกรรมการอ่านของผู้เรียนในยุคดิจิทัลที่ต้องเผชิญกับข้อมูลข่าวสารจำนวนมากอย่างซับซ้อน นอกจากนี้ยังสามารถขยายขอบเขตการวิจัยไปสู่การพัฒนาหลักสูตร การสร้างสื่อการเรียนรู้ หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับครูในโรงเรียน เพื่อผลักดันการใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือหลักในการปลูกฝังการรู้เท่าทันสื่อ การคิดเชิงระบบ และคุณธรรมทางภาษาให้กับผู้เรียน องค์ความรู้ที่ได้จึงไม่เพียงส่งเสริมวิชาชีพครูภาษาไทยเท่านั้น หากยังเป็นฐานวิชาการที่มั่นคงสำหรับการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ในระดับคุศภูมิต่างต่อไปได้อย่างเข้มแข็งและมีความหมายทางวิชาการ

สรุป

กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา หรือ Extending Concepts through Language Activities (ECOLA) เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจผ่านการใช้ภาษา

ในสถานการณ์จริง ผสมผสานการอ่าน การเขียน การพูด และการฟังอย่างมีเป้าหมาย การฝึกผู้เรียนให้สามารถคิด วิเคราะห์ และรู้จักประเมินความเข้าใจของตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้อ่านที่มีอิสระทางการคิดและมีความสามารถในการอ่านตีความ สามารถคิดวิเคราะห์ได้ และสามารถเรียนรู้ภาษาและวรรณกรรมร่วมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นและครูผู้สอนได้ ดังนั้นกระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษานับเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้โดดเด่นทางด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา จึงมักจะใช้กับสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้หรือตัวอย่างที่ใช้ภาษาและคำที่เข้าใจง่าย เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน หรือสามารถรู้คำศัพท์ผ่านการอ่านบริบทแวดล้อมของคำได้ จึงต้องให้ความสำคัญกับการเลือกสื่อที่ใช้เป็นตัวอย่างของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ ECOLA
2. ในการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมทางภาษาอาศัยประสบการณ์เดิม และทักษะทางภาษาของนักเรียน ดังนั้นการเตรียมพร้อมครูควรคำนึงถึงระดับของทักษะทางภาษาของผู้เรียน ความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทสังคมของผู้เรียน และเป้าหมายในการทำความเข้าใจตรงกับผู้เรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษาได้ง่าย
3. การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านโดยใช้กระบวนการขยายมโนทัศน์ผ่านกิจกรรมทางภาษา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นผ่านความรู้ ความคิด ความรู้สึกของผู้เรียน ตามประสบการณ์เดิม ดังนั้นผู้สอนควรศึกษาและวิเคราะห์การพัฒนาของผู้เรียนในด้านอารมณ์ ความคิด และความรู้สึกที่เปลี่ยนไปผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ แซ่กี้. (2564). *การจัดการเรียนรู้วรรณกรรมไทยด้วยกลวิธีรีดเดอร์ส เรียเตอร์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนมัธยมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนัญพร ณรงค์ทิพย์. (2556). *ผลของการจัดกิจกรรมการอ่านภาษาไทยโดยใช้กลวิธีเอสคิวพีทอาร์เอสที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการตอบสนองต่อวรรณกรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ ตามวงศ์. (2550). *ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านที่มีต่อความสามารถในการอ่าน เพื่อความเข้าใจและเจตคติต่อวรรณกรรมล้านนา ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถด้านการอ่านและแนวทางในการยกระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.).
- สันติวัฒน์ จันทโร. (2559). *การพัฒนาแบบการเรียนการสอนตามแนวการสอนประสบการณ์การอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้และการเรียนรู้แบบกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องการอ่านของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *สรุปผลที่สำคัญการสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: กลุ่มวางแผนและพัฒนาสถิติด้านสังคม กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

- สุพรรณิ วราทร. (2545). *การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรรัตน์ อักษรกาญจน์. (2553). *ผลของการเรียนการสอนการอ่านแบบเน้นมโนทัศน์ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจและแรงจูงใจ ในการอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bachman, L. F., & Palmer, A. S. (1996). *Language testing in practice: Designing and developing useful language tests*. New York: Oxford University Press.
- Dallmann, M., & Boer, J. J. (1978). *The teaching of reading*. New York: Holt.
- Haerazi, & Irawan, L. A. (2020). The effectiveness of ECOLA technique to improve reading comprehension in relation to motivation and self-efficacy. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET)*, 15(1), 61–76.
- Pratama, R., Wagiyo, S., & Rahman, P. (2022). Using Extending Concept through Language Activities (ECOLA) technique to improve students' reading comprehension skill. *English Education Journal (EEJ)*, 2(2), 94–103.
- Shannon, E. C. (2007). *Using the language experience approach as a part of differentiated literacy instruction* (Master's thesis). Hamline University.
- Smith, F. (1987). *Understanding reading*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Smith, F. (2004). *Understanding reading: A psycholinguistic analysis of reading and learning to read* (6th ed.). New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Smith-Burke, M. T. (1982). Extending concepts through language activities. In J. A. Langer (Ed.), *Reader meets author: Bridging the gap – A psycholinguistic and sociolinguistic perspective* (pp. 176–192). International Reading Association.
- Stauffer, R. G. (1980). *The language experience approach to the teaching of reading*. New York: Harper & Row.
- Sulkifli. (2013). *The use and effectiveness of Extending Concept Through Language Activities (ECOLA) to improve reading comprehension* (Unpublished master's thesis). Muhammadiyah University.
- Tierney, R. J., Readence, J. E., & Dishner, E. K. (1995). *Reading strategies and practices* (3rd ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.